

Ce câștigă cititorul din această carte? În esență, el învață care sunt problemele specifice de marketing și cum poate să facă, el însuși, o cercetare de la A la Z pentru a obține informația necesară unei decizii eficiente. Prin faptul că îți oferă toate resursele de care ai nevoie ca să lucrezi singur, cartea lui Petre Datculescu este deopotrivă un tratat de îndrumare și un ghid de bună practică în cercetarea aplicativă. Acesta este și motivul pentru care lucrarea se adresează unui public larg compus atât din profesori, studenți și cercetători, cât și din specialiști în publicitate, marketing sau științele comunicării. Cu cât o carte este mai practică, cu atât sunt mai mulți cei care o găsesc utilă. Acesta este sentimentul pe care ți-l dă *Cercetarea de marketing* începând de la titlu și până la bibliografie.

Mihai Milca

**Christopher Booker
și Richard North,**
*Uniunea Europeană sau Marea
amăgire. Istoria secretă
a construcției europene,*
București: Editura Antet, 2004,
368 p.

Volumul *Uniunea Europeană sau Marea
amăgire*, apărut în toamna anului 2005 la
Editura Antet, este fără doar și poate o
carte șoc.

Apariția volumului ridică una sau mai
multe întrebări.

Este Uniunea Europeană o mare amă-
gire? De ce? Pentru cine? Care este istoria
nașterii ei și drumul parcurs în cei peste 50
de ani de supremație? În prezent, oare
această *mașinărie* complexă iese lent din
istorie?

Considerăm că volumul prezentat răs-
punde clar și fără ocolișuri la multe dintre
acestea.

În acest sens, încerc un punct de vedere
care-mi asigură paginile ei foarte docu-
mentate.

Prezentarea cărții lui Christopher Booker
și Richard North, pune în lumină multe
dintre locurile obscure sub care priveam
această instituție europeană.

Începând din anul 1992, cei doi autori,
au studiat zeci de documente secrete, mii
de cărți, articole academice, zeci de surse
și acte legislative elaborate de acest orga-
nism, sute de ziare din presa acestor ani
(peste 50), ca în final să elaboreze o amplă
și corectă istorie a acestui „proiect” –
Uniunea Europeană. Deoarece, mare parte
din aceste documente și dovezi cruciale
au fost declarate recent nesecrete, timpul
acesta de studiu și așteptare le-a permis
autorilor confirmarea, ideilor lor, dar și
răspunsul la rolul jucat de această instituție
pentru Europa, mai ales pentru Marea
Britanie, veșnica nonconformistă, pentru
parcursul proiectului. Dacă ar fi să studiem
mai atent coperta acestui volum, ea este
chintesența cărții, ne formulează întrebarea,
ne arată care este conținutul cuvântului
amăgire, dar ne dă și răspunsul la acest
proiect european. Cea mai mare realizare
a acestui proiect european are, la baza sa,
o mână plină întinsă spre ideile cu tendințe
de dominație și exterminare, dar și de a
forma o comunitate economică a Europei
alături de cele două mâini ale comunismului
(preluându-i amăgirile-i specifice și tendința
de a ne învălui în obscuritate) și mâna
întinsă a UE către ceva, ei spun extindere.

Părintele Europei, J. Monnet, un fabri-
cant de coniac francezesc, a botezat acest
MIT, cu denumirea finală de Uniunea
Europeană. Dar acest mit, explică dorința
de integrare doar a statelor mici („oile”
continentului) nu și a „elefanților” care
și-au disputat puterea în acest mare ring –
Europa modernă. Afirmările de mai sus nu
au pretenția de a fi demne de reținut, dar
de cele mai multe ori subscriu cuvintele
celor doi autori.

Întâlnindu-se prin diferite locuri cu afacerile lor, cei doi fondatori tehnocrați ai proiectului, J. Monnet și A. Salter, și-au dat seama că erau contra statului-națiune și doreau, pentru zona europeană, o formă de guvernare supranațională (numai zona de peste ocean să se numească Statele Unite ale Americii, puteau exista foarte bine și Statele Unite ale Europei?) dând prin anul 1945 cea mai spectaculoasă „lovitură de stat” din istorie, printr-un vast și complex joc „de puzzle”, ale cărui piese vedem că nu se mai potrivesc după cei 50 de ani.

Peste câțiva ani, istoria secretă a acestei construcții europene s-a dovedit a fi o mare amăgire, după cum se redă în paginile cărții.

Să încercăm să descifrăm cum a reușit proiectul UE să-și creeze propriul mit.

Embrionul Comunității Economice Europene are la bază Secretariatul și Consiliul Permanent, format din funcționarii responsabili cu problemele economice ale globului, care se întâlneau în comitete și consilii „fantomă” și care funcționau sub aripa Ligii Națiunilor, pe la anul 1920. De aici au venit cei doi fondatori cu ideea înființării Comunității Cărbunelui și a Oțelului, 9 mai 1950. Îndeplinind funcția de șef al Organizației naționale a planificării din Franța, J. Monnet a propus ca producția de cărbune și oțel din Franța și din Germania să fie administrată de către un organism supranațional. În același timp, R. Schuman, ministrul de Externe al Franței, inspirat de J. Monnet, propunea crearea unei piețe europene a cărbunelui și oțelului, condusă tot după norme supranaționale. La ședința interguvernamentală, a cărui președinte era J. Monnet, au semnat un tratat inviolabil: Germania, Franța, Italia, Belgia, Olanda și Luxemburg. Odată cu semnarea acestui tratat, președintele a lansat primele vorbe de amăgire cu scopul obscur al proiectului „noi suntem aici pentru a realiza o operă comună, nu pentru a negocia avantaje, ci pentru a

căuta avantajele noastre în avantajul comun” (J. Monnet, *Mémoires*, Fayard, Paris, 1976, 378).

Susținerea proiectului francez vine și din partea renumitului economist J.M. Keynes. Acesta formase la Londra un mic comitet secret din economiști pe care-i consilia, în frunte cu prim-ministrul vremii și alți miniștri. La acele comitete de idei și probleme a participat și W. Beveridge, funcționarul public ce avea să revoluționeze politica vremii, cu ideea statului asistențial (al bunăstării). Mai mult, în fața pericolului Hitler, cei doi fondatori au format Uniunea militară franco-britanică și apoi au încheiat un acord de pace cu Germania. Astfel, propunerea lui J. Monnet a devenit „catalizatorul” final pentru „capitularea Franței” (p. 21) și lărgirea drumului său către uniunea de succes din 1945. Avându-l ca mentor al ideilor sale și pe Hitler, la nașterea Uniunii, J. Monnet declara că „interesele comune ale Europei au întărit față de interesele egoiste ale națiunilor” (p. 32). După anul 1947, „refacerea” economică și politică europeană era susținută și de Guvernul SUA, interesat în a ajuta țările europene și „piața enormă” din Europa, pentru fabricanții și furnizorii americani de produse, cereale, mașini, unelte etc. Atât ura față de statul-națiune a fondatorilor, cât și interesele personale și cele de grup sfidau realitățile și nevoile de vindecare, după ororile războiului, ale mulțimii de rând din Europa. Astfel, se construia un „colos”, un organism supranațional plasat peste dorințele națiunilor și ale popoarelor individuale și fără a-i consola vreodată în adevăratul sens al cuvântului, dar înconjurându-i cu o „fațadă de legitimitate democratică” (p. 28).

Prin fiecare pas de „angrenare” făcut, planul acestui proiect nu primea nici o obiecție de la competențele, factorii de control și decizie existente atunci. Pas cu pas, s-a ajuns la această instituție supranațională

care era pilonul, dar și *tamponul* în orice criză în și între statele europene din acea vreme. Orice intervenție privea *controlul și alinierea*?

Toți cei care făceau parte din mișcarea europeană, cei captivați de euforia acestui proiect, nu au știut *scopul* de început și de final al acestei comunități. Dar tocmai asta a vrut „tatăl” fondator, „ca intenția de a ascunde și a înșela” curioșii, să facă parte „implicit” din natura proiectului pentru totdeauna (p. 188).

Cum s-a ajuns la această amăgire, la această „înșelătorie” (potrivit autorilor)?

1. Prin prezența și influența la cârma proiectului a unor personalități mai mult sau mai puțin tehnocrate, mai mult sau mai puțin influente, mai mult sau mai puțin corupte, mai mult sau mai puțin devotate intereselor comune, dar capabile de o „opacitate tipică” (J. Major, T. Blair, H. Kohl), care au reușit să schimbe „linia”, dar și :

- ciorăvăieli meschine la summit-urile Uniunii unde, de cele mai multe ori, se vorbea cu un limbaj codificat, chiar voit „obscur”, ori se aștepta;

- voturile care se dădeau pentru deja aleșii în culise sau la câte un dineu dintre „greii” Uniunii;

- viclesuguri politice și legislative;

- zeci de situații în forță bazate pe un comportament agresiv sau create după deviza „nu mișcă nimeni în front”.

„Cămașa de forță” europeană îmbrăcată prin amăgirea și a Marii Britanie l-a făcut pe T. Blair, în anul 2000, să întrebe năuc : „Europa, DA, dar ce fel de Europă?”. În ceea ce privește poziția ei, dar mai ales permanentul conflict cu Marea Britanie a tot ceea ce înseamnă instituția Uniunii Europene, încercăm redarea unui tablou, lăsând cititorul să descopere tot ceea ce nu se vede la prima vedere a unei imagini.

2. De-a lungul istoriei, Marea Britanie a simțit nevoia de a menține ea „balanța puterii”.

Cel mai democratic dintre statele europene, a luat decizia de a adera la proiect, ca un interes de contrapondere, amăgindu-se pas cu pas în postura de „partener izolat” și pus la colț prin : „măcelărirea” măcelarilor (criza vacii nebune, mai apoi a pestei porcine), dând undă verde fermierilor francezi, care tot timpul au fost subvenționați din fondurile UE, subminând astfel comerțul cu carne și produse din carne al Marii Britanii, sau furturile legislative, de aliniere pentru subminarea autonomiei în zona pescuitului a Marii Britanii, în beneficiul Spaniei.

Nici măcar după acele referendumuri măsluite, de chiar Ministerul de Externe britanic, comisiile și asociațiile agenților de firme britanice nu au fost susținute de UE, dar nici de parlamentarii și miniștrii lor, care se ascundeau sub placa : „Acestea sunt legi care vin din UE și trebuie să ne aliniem”. Acceptau în continuare „înlocuirea legilor naționale cu legi europene”, capabili de cel mai euforic și ortodox „devotament” către UE. „Guvernele naționale pentru UE nu trebuie să fie elefanți, ci doar simple oi” (p. 303), nici un guvern nu mai putea spera că ar fi funcționat singur din acea perioadă de timp.

Un alt exemplu mult discutat, și prezent în lucrare, este fondul CAP (Politica Agricolă Comună), o strategie politică și socială a liderului, *directoire*, fondatorul fiind Franța.

Chiar „doamna de fier” M. Thatcher, după lupta și toată euforia de început, în scurt timp a pierdut meciul pentru „dați-mi banii înapoi”. De exemplu, la întâlnirea de la Dublin a spus : „Nu pot juca rolul de soră darnică (...) În timp ce electoratului meu i se cere să renunțe la îmbunătățirile în domeniul sănătății, învățământului, asistenței sociale” (p. 221). Partenerul „incomod”, Marea Britanie dorea o Europă liberă, nu una „standardizată”. În 1988, când s-a consacrat „Decizia resurselor

proprii”, conform căreia fiecare stat membru, în afara cotei TVA, contribuia la bugetul UE cu o cotă suplimentară ce reprezenta un procent din PIB, diferendul s-a sfârșit cu colapsul agriculturii britanice, lovită de chiar Comisia Europeană în care-și avea membri și care, prin „mecanismul de corectare”, este capabilă să „mulgă înapoi” o proporție consistentă din fondurile plătite. În 2003, de exemplu, această cotă a atins un procent de 71%.

Urișul diferent dintre Marea Britanie și „partenerii” ei europeni a continuat an de an.

Momentul în care victoria laburistului T. Blair în Parlamentul Britanic, la 1 mai 1996, a fost de referință pentru liderii UE. Potrivit autorilor venea alături de ei un lider pentru care „înșelătoria” avea să devină caracteristică, definitorie pentru „guvernarea sa”. Aflat la mijloc între eurofilii și euroscepticii din Camera Comunelor, T. Blair a ajuns „cea mai înceată navă” din pluton, împotriva voinței sale. Această ambiguitate – *vreau, nu vreau* – a culminat cu problema acceptării monedei euro, când, pentru prima dată, i s-a permis să refuze (oare un alt joc?). Dar pentru englezi a fost un câștig. Și totuși a adus norii negri de peste ani când s-au epuizat rezervele de petrol, gaze naturale, energie și au fost lovite industria chimică, alimentară, a mașinilor, comerțul și agricultura, creșterea ratei criminalității, spectrul terorismului tot mai prezent.

De fapt, lansarea euro la 1 ianuarie 1999, sub președinția lui R. Prodi, avea lansare euforică și mult costisitoare care aducea după ea o moțiune de cenzură pentru Parlamentul European corupt (de exemplu, în 1993 existau 82 de cazuri flagrante de fraudă și corupție în care statele membre nu respectaseră sentințele date împotriva lor de CEJ (Consiliul European de Justiție), a reprezentat un

„pas politic către o economie mondială bipolară” (R. Prodi), dar pentru toate țările Europei care au adoptat euro, era tot „o cămașă de forță” a Consiliului UE.

La 18 aprilie 1951, tratatul a fost semnat și încheiat pentru o durată de 50 de ani. La numai câteva zile a fost ratificat de cele șase membre. Datorită conflictelor militare exeuropene, în anul 1952, această instituție a fost denumită Comunitatea Politică Europeană, cu un raport pentru două uniuni: o uniune economică și o uniune în domeniul utilizării pașnice a energiei atomice. Tratatul a intrat în vigoare la Roma, la 1 ianuarie 1958. După adoptarea de către statele membre a unei poziții comune și câteva modificări organizatorice pe care și-au pus amprenta personalități politice de renume la acea vreme, în preajma anilor '70, datorită unor „crize” în sânul Uniunii, au început negocierile cu statele candidate la aderare: Irlanda, Marea Britanie, Danemarca și Norvegia. Dar la semnarea tratatului în 1972, Norvegia a hotărât să nu-l ratifice, din teama de a nu pierde dominația în Marea Nordului pentru industria pescuitului și a petrolului. În anul 1981, Grecia semnează tratatul de aderare la acest proiect, în 1986 vin cu cerere de aderare două țări mai mici Spania și Portugalia. În acest timp, Malta și-a înghețat candidatura, reactivând-o în 1990, dar nu este încă membră, iar Turcia are un statut special în cadrul Uniunii.

Penultima extindere s-a realizat în 1994 (Corfu) pentru Austria, Finlanda și Suedia. Consiliul de la Essen din 1994 a definit o strategie pentru pregătirea aderării statelor asociate și foste comuniste din Europa Centrală și de Est.

3. Extinderea puterilor UE prin aducerea la ordinele sale a tuturor țărilor foste comuniste „acasă în Europa” printr-un proces de tip big-bang a fost o extindere „cu presiuni” pentru cele 12 țări propuse.

Extinderea deschidea câteva probleme importante pe agenda UE :

- creșterea valului de imigranți care căutau de lucru și revendicarea dreptului de stabilire în țări ca : Germania, Austria, Belgia sau Marea Britanie ;
- dezechilibru bugetar al UE din cauza subvențiilor acordate țărilor nou-venite și pentru CAP ;
- nevoia unei mai mari contribuții la *cuferele* bugetului UE pentru țările deja membre ;
- deficitul bugetar din țările mici membre UE cum ar fi Grecia, Spania și Portugalia ;
- scăderea numărului de voturi în Parlament pentru membrii principali.

Și cum cele șase țări primite la aderarea UE aveau pretenția să beneficieze de CAP și fondurile structurale, ceea ce însemna pentru UE un faliment, atunci președintele J. Santer a propus „agenda 2000” cu măsuri drastice de reducere a sprijinului pentru producție, alinierea prețurilor agricole și de alimente la prețurile mondiale, reducerea fondurilor structurale, o rată crescută pe economiile în bani din bănci, reformă în justiție, protecție a minorităților, piață liberă, toate înglobând criteriile ale aquisului comunitar.

După parcurgerea paginilor acestui volum, în fața multitudinii datelor și a veridicității lor nu poți spune decât *No Comment*.

4. Acuzațiile de fraudă, corupție sau deturnarea de fonduri au fost cunoscute și mediatizate, dar pe nimeni nu a surprins, cu toate că exista Comisia de Control al Parlamentului European și Comisia Europeană de Justiție. Cine a îndrăznit să le tragă la răspundere sau să ia măsuri a fost eliminat din ring. Cititorul atent va descoperi, în paginile cărții, această afirmație.

Mai încercăm aici să schițăm exemple ale cazurilor de deturnare de fonduri și

subvenții primite preferențial, necuvenite pentru : compania AIR France, firma ALSTOM, compania TGV, EUROSTAR sau finanțarea proiectului Queen Mary II (toate privesc „fondatorul” Franța).

5. Comisia UE este responsabilă pentru manevrarea a zeci de miliarde de lire sterline din banii contribuabililor, în direcția unor grupuri mici de funcționari publici care nu dau socoteală nimănui, aplicând direct dispozițiile UE fără ca nota de plată să-i revină Comisiei, ci țărilor contribuabile.

6. Din fondurile bugetului UE s-au înființat propriile agenții europene : Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentelor, Agenția pentru Chimicale, a pescuitului, a ecologiei, Agenția Feroviară, pentru siguranța aviatică, Agenția Europeană a Mediului etc.

Există zeci de agenții prin care UE acționează ca un superguvern pentru statele-națiune acestea fiind constrânse prin diferite metode sau sancțiuni să îndeplinească ordinele supranaționale.

De fapt, firul roșu care străbate întregul volum îl constituie conflictul dintre interguvernalism și supranaționalism. Și totuși nici măcar atunci când UE prezida o parte a continentului european mai întinsă decât orice putere din istorie, cu excepția lui Napoleon și Hitler, englezii și toți ceilalți membri, în pasiunea lor oarbă, nu înțelegeau adevăratul scop al proiectului și astfel toată „înșelătoria face loc autoînșelătoriei”.

Cred că e rândul cititorului să aibă plăcerea unei lecturi pline de curiozități.

În prezent, UE este într-o grea criză financiară și organizatorică. Uniunea Europeană curând va deveni în curând o organizație cu „două paliere”, dar cu natura relațiilor dintre ele încă neclară.

Mulți europeni au văzut viitorul lor în sânul Uniunii Europene, dar astăzi mult mai mulți cred că visul lor nu se mai poate realiza în mijlocul acestei comunități. Deziluzia a pus stăpânire pe mulți

dintre „cetățenii europeni”. Oamenii au început să descopere că și-au pierdut democrația și puterea propriilor lor țări de a governa singure.

Îmi pun iarăși întrebările retorice de mai sus :

Oare Uniunea Europeană iese lent din istorie? Oare semnele de oboseală ne aduc aminte că actul de naștere a fost semnat doar pentru 50 de ani?

Și atunci de ce atâtea eforturi pentru „angrenarea” în interiorul *cercului de steluțe* a altor și altor țări membre?

Sigur, răspunsul îl poate da oricare dintre cititorii acestui volum.

Comentariile suportă nuanțe, pe care le așteptăm chiar dacă sunt pozitive sau negative.

Elena Obreja

Wilhelmina Wosinska,
Psihologia vieții sociale,
București : Editura
„Renaissance”, 2005.

Lucrarea *Psihologia vieții sociale* a cărei autoare este Wilhelmina Wosinska, profesor universitar la Arizona State University, este recent apărută în librăriile din România și a fost concepută pentru toți cei care simt nevoia de a dobândi cunoștințe referitoare la aspectele comportamentului social al omului, cu alte cuvinte, domeniul psihologiei sociale, domeniu extrem de util în orice activitate profesională. Vă întrebați de ce este utilă psihologia socială? Răspunsul este oferit în prefața lucrării chiar de Robert B. Cialdini, autorul renumitei lucrări *Persuasiunea*, lucrare apărută și în limba română : „Psihologia socială explică modurile de gândire, simțire și comportament ale individului în interacțiune cu alți oameni”. Diverse probleme, cu care ne confruntăm zilnic fiecare dintre noi, sunt analizate în

această lucrare, fiecărei teme corespunzându-i un capitol ; astfel au fost analizate conflictele interpersonale, persuasiunea, întrajutorarea, colaborarea sau confruntarea, subiecte de o importanță semnificativă pentru realitatea socială. În sprijinul acestei idei vine și afirmația renumitului psihosociolog Robert B. Cialdini, potrivit căreia cine înțelege mecanismele enumerate mai sus „va dobândi capacitatea de a se integra perfect în situațiile de viață cotidiene, precum și capacitatea de a le face față cu succes”.

Deși lucrarea *Psihologia vieții sociale* a avut ca sursă de inspirație cultura și realitatea poloneză, autoarea lucrării fiind de origine poloneză, conținutul lucrării nu se limitează doar la „spațiul polonez” ; prin multitudinea și diversitatea exemplurilor abordate, lucrarea redă caracterul universal al problemelor amintite mai sus. În acest context, Wilhelmina Wosinska încercă să ne demonstreze încă o dată frumusețea psihologiei sociale, ca domeniu de largă utilitate în perioada postcomunistă, odată cu schimbarea sistemului sociopolitic și instalarea economiei de piață în țările din centrul și sud-estul Europei.

Caracteristicile sistemului sociopolitic, concurența specifică economiei de piață sunt câțiva dintre factorii care i-au determinat pe specialiștii din diverse domenii să conștientizeze faptul că o condiție fundamentală a succesului profesional, și nu numai, este cunoașterea unor metode eficiente de exercitare a influenței asupra oamenilor din jur, de evaluare și de anticipare a comportamentului lor, de luare a unor decizii corecte pentru ei, dar și de menținere sau creștere a eficienței organizației a căreia îi aparțin.

Din punct de vedere al stilului de redactare, conținutul manualului este temeinic și sistematic elaborat ; fiecare teorie discutată în capitolele lucrării este exemplificată, pornind de la situații generate de mediul